

Kanunun Kabul Tarihi: 13.07.1967; Kanun No:903

903 SAYILI TÜRK KANUNU MEDENİSİNİN BİRİNCİ KİTABININ İKİNCİ BABI ÜÇÜNCÜ FASLININ DEĞİŞTİRİLMESİ, BU KANUNA BAZI MADDE VE FIKRALAR EKLENMESİ, BAZI VAKIFLARIN VERGİ MUAFİYETİNDEN FAYDALANDIRILMASI HAKKINDA KANUN (VAKIFLAR KANUNU) (*)

Türk Kanunu Medenisinin Birinci Kitabının İkinci Babı Üçüncü Faslıının Değiştirilmesi, Bu Kanuna Bazı Madde ve Fıkralar Eklenmesi, Bazı Vakıfların Vergi Muafiyetinden Faydalandırılması Hakkında Kanun

Madde 1- Türk Kanunu Medenisinin birinci kitabının ikinci babı üçüncü faslıındaki 73, 74, 75, 76, 77, 77/A, 78, 79, 80, 80/A, 81, 81/A ve 81/B maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, kaldırılmış ve bu fasla bazı maddeler eklenmiştir:

VAKIF

A) KURULUŞ

1- Genel Olarak

Madde 73- Vakıf, başlı başına mevcudiyeti haiz olmak üzere, bir malın belli bir gayeye tahsisidir.

Bir mamelekin bütünü veya gerçekleşmiş veya gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilir.

II- Vakfın Şekli

Madde 74- Vakıf, resmi senetle veya vasiyet yolu ile kurulur ve vakfedenin ikametgahını asliye mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil ile tüzel kişilik kazanır. Mahkeme, tescil hususunu Vakıflar Genel Müdürlüğündeki merkezi sicile kaydolunmak üzere re'sen tebliğ eder.

Kanuna, ahlaka ve adaba veya milli menfaatlere aykırı olan veya siyasi düşünce veya belli bir ırk veya cemaat mensuplarını desteklemek gayesi ile kurulmuş olan vakıfların tesciline karar verilemez.

Tescil kararının tebliği tarihinden itibaren, Vakıflar Genel Müdürlüğü, iki ay içinde bu karara karşı temyiz yoluna başvurabilir.

Merkezi sicile kaydedilen vakıf, Resmi Gazete ile ilan edilir.

Tescilin tarzı, kimler tarafından yaptırılacağı ve sicillerin ne suretle tutulacağı, ilanın muhtevası ve ne suretle yapılacağı tüzük ile tayin edilir.

Bir vakfın tescili ile birlikte vakfedilen malların mülkiyeti ve haklar vakfa intikal eder.

Mahkeme, vakfedilen gayrimenkulun vakıf tüzel kişiliği adına tescilini re'sen ve derhal tapu idaresine bildirir.

III- Vakıf Senedinin Muhtevası

Madde 75- Vakıf senedinde, vakfın gayesi, uzuvları, bu gayeye tahsis edilen mallar ve haklar, vakfın teşkilatı, ikametgahı ve ismi gösterilir.

IV- Mirasçılarının ve Alacaklılarının Dava Hakkı

Madde 76- Bağışlamada olduğu gibi vakfedenin mirasçuları ve alacaklıları tarafından vakfa itiraz olunabilir.

(*) Vakıfların kuruluş ve işlemleri ile ilgili olarak 13.07.1967 tarih ve 903 sayılı kanun ile 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde değişiklikler yapılmış olup, Türkiye Diyanet Vakfı 903 sayılı Kanuna göre kurulmuştur. 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ve 903 sayılı kanunla yapılan düzenlemeler yürürlükten kaldırılmış olup, Vakıflar ile ilgili hususlar 4721 sayılı Kanunun 101-117'nci maddeleri arasında yer almaktadır.

B) VAKFIN TEŞKİLATI

I- Genellikle

Madde 77- Vakfın bir idare uzvunun bulunması mecburidir. Vakfeden bundan başka lüzumlu göreceği diğer uzuvları, vakıf senedinde gösterebilir.

Vakıf senedinde vakfın uzuvları, idare sureti ve temsil tarzı kafi derecede gösterilmemiş olur veya sonradan bir imkansızlık doğarsa teftiş makamı bunları vakfedene tamamlattırır. Vakfedenin ölümü veya bu tamamlamayı yapamayacak bir durumda bulunması halinde, teftiş makamı noksanların ikmal için düşüncesi ile birlikte mahkemeye müracaat eder.

74'ncü maddenin ikinci fıkrası gereğince vakfın tescili yahut vakfın gayesine göre teşkili mümkün olmadığı veya vakfa tahsis edilen mallar gayenin tahakkukuna yetmediği takdirde, vakfeden itiraz etmedikçe veya vakıf senedinde aksine açık bir hüküm bulunmadıkça; vakfedilmiş mallar mahkeme tarafından, teftiş makamının mütalaası alınarak, mümkün mertebe gayece aynı olan bir vakfa tahsis olunur.

Bu hususlarda yetkili mahkeme, vakfedenin ikametgahı asliye mahkemesidir.

II- İstihdam Edilenlere ve İşçilere Yardım Vakıfları

Madde 77/A- Türk Ticaret Kanunu'nun 468'nci maddesi gereğince kurulan, istihdam edilenler ve işçilere yardım vakıfları ayrıca aşağıdaki hükümlere tabidirler:

Vakfın uzuvları, faydalananlara, vakfın teşkilatı, faaliyeti ve mali durumu hakkında gerekli bilgiyi vermeye mecburdurlar.

İstihdam edilenler ve işçiler vakfa aidat ödedikleri takdirde, en az bu ödemeleri nisbetinde idareye iştirak ederler. Mümkün olduğu nisbette personel arasından gösterilecek temsilcileri bizzat seçerler.

İstihdam edilenler ve işçilerin ödemelerine tekabül ettiği nisbette, kaideten vakfın mamelekinin istihdam edene karşı bir alacaktan ibaret olması yalnız bu alacağın temin edilmiş olması halinde caizdir.

Faydalananlar vakfa aidat ödedikleri veya vakfi düzenleyen hükümler onlara edayı talep hususunda bir hak bahsettiği takdirde, vakfın edalarını dava yoluyla talep edebilirler.

C) TEFTİŞ

Madde 78- Vakıflar, Vakıflar Genel Müdürlüğünün teftişine tabidir.

Teftiş makamı, vakıf senedi hükümlerinin yerine getirilip getirilmediğini, vakıf mallarının gayeye uygun surette ve tarzda idare ve sarf edilip edilmediğini denetler.

Teftişin tarzı ve nasıl yapılacağı, neticeleri ve bu kanuna göre kurulmuş olsun veya olmasın bilcümle vakıfların, Vakıflar Genel Müdürlüğüne ödeyecekleri teftiş ve denetleme masraflarına katılma payı, safi gelirin yüzde beşini geçmemek üzere, tüzük ile belli edilir.

D) İDARE VE GAYEDE DEĞİŞİKLİK, MALLARIN DEĞİŞTİRİLMESİ

I- İdarenin Değiştirilmesi

Madde 79- Vakfın, mallarının muhafaza veya gayesini devam ettirmek için kesin ihtiyaç bulunduğu halde yetkili asliye mahkemesi, idare uzvunun teklifi üzerine, teftiş makamının yazılı düşüncesini aldıktan sonra vakfın idare şeklini değiştirebilir.

Yetkili asliye mahkemesi, teftiş makamının tüzükte gösterilen sebeplere dayanarak yapacağı müracaat üzerine duruşma yaparak idare edenleri işten uzaklaştırabilir ve vakıf senedinde ayrı bir hüküm yoksa yenisini seçebilir. İstihdam edilenlere ve işçilere yardım vakıflarında vakıf senedinin, faydalananların vakıftan faydalanma şartlarına ve idareye iştiraklerine dair hükümlerinde yapılacak değişiklikler, vakıf senedinde bu hususta yetkili olduğu belirtilen uzvun kararı üzerine, teftiş makamının yazılı düşüncesi alındıktan sonra asliye mahkemesi tarafından kararlaştırılır.

Bu kanunda gösterilen yetkili merciler dışında bir kişi veya kuruluşun vakfın idaresinde doğrudan doğruya veya dolaylı olarak müdahale etmesi halinde, bu müdahaleye yer veren veya göz

yuman, idare edenler, yukarıdaki fıkra hükmü gereğince her halde işten uzaklaştırılır ve yerlerine yenileri seçilir.

II- Gayenin Değiştirilmesi

Madde 80-Vakfın asıl gayesinin mahiyet ve şümulü vakfedenin arzusuna açıktan açığa uymayacak derecede değişmiş olursa, yetkili asliye mahkemesi idare uzvunun veya teftiş makamının müracaatı üzerine duruşma yaparak vakfın gayesini değiştirebilir.

Gayeyi tehlikeye koyan mükellefiyet ve şartların kaldırılması veya değiştirilmesi de aynı hükme tabidir.

III- Malların Değiştirilmesi

Madde 80/A- Geliri giderini karşılamayan veya kıymetine uygun gelir getirmeyen vakfın malları, daha yararlı herhangi bir mal veya para ile değiştirilebilir. Bu değiştirmeye , teftiş makamının teklifi üzerine idare uzvunun düşüncesi alındıktan sonra yetkili asliye mahkemesi karar verir.

E) VAKFIN GELİRLERİ VE İKTİSAP

Madde 81- Vakfın gelirleri ile yapılan iktisaplar veya hükmi tahsislerle temellük edilen mal ve haklar, vakıf senedinde yazılı mallara ilave edilerek her takvim yılı başında teftiş makamına bildirilir.

Vakıf idare uzuvları, her takvim yılı başındaki mali durumu münasip vasıta ile ilan veya neşretmeye ve siciline tescil ettirmeye mecburdur.

F) VAKFIN NİHAYETE ERMESİ

Madde 81/A- Gayesinin tahakkuku imkansız hale gelen vakıf kendiliğinden dağılmış olur. Keyfiyet idare uzvu tarafından sicile tescil ettirilir.

Gayesi 74'ncü maddenin ikinci fıkrası hükmüne aykırı hale gelen vakıf, yetkili asliye mahkemesi tarafından, teftiş makamının müracaatı üzerine, taraflar çağırılıp duruşma yapılarak kararla dağıtılır ve sicile bildirilir.

Zilyetlikle İktisap Yasağı

Madde 81/B-Vakıfların malları üzerinde zilyetlik yolu ile iktisap hükümleri tatbik olunmaz.

Mahfuz Hisse

Madde 2- Medeni Kanun'un 453'ncü maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Kamu yararına yapılan hibelerde ve gelirlerinin yarısından fazlası kamu görevi niteliğindeki işlerin yapımına bırakılarak kurulacak vakıflarda mahfuz hisse, mirasçının içtimai durumuna uygun nafakadan az olmamak kaydı ile yukarıda zikrolunan miktarların 1/3'ü kadardır.

(Değişik fıkra: 21.02.1973/1659) Ancak vakfın gelirinin %20'si veya bu vakıflara bağışlanan yahut ölüme bağlı tasarruf suretiyle tahsis edilen malların gelirinin %20'si kendisine bırakılan mahfuz hisseli mirasçılar tenkis davası açamazlar.

Vakfın gelirinin %20'sinin mahfuz hisseli mirasçılara bırakılması halinde yalnız onların da mahfuz hisseli mirasçıları faydalanabilirler; daha sonra mahfuz hisseli mirasçılara ancak, vakıf senedinde açık hüküm bulunmak şartıyla muavenet nafakası verilir.

Vakıf Kelimesinin İkamesi

Madde 3- Türk Kanunu Medenisi, Türk Ticaret Kanunu vesair kanun ve mevzuatta, Türk Kanunu Medenisinin 73 ve takip eden maddelerinde yer alan müesseseyi ifade etmek üzere kullanılan (tesis) kelimesi yerine (vakıf) kelimesi ikame edilmiştir.

Vergi Muafiyeti

Madde 4- Bakanlar Kurulunca, gelirlerinin en az %80'ini, nevi itibariyle genel, özel ve katma bütçeli idareler bütçeleri içinde yer alan bir hizmetin veya hizmetlerin yerine getirilmesini

istihdaf etmek üzere tahsisan kurulacağı kabul edilen vakıflara, tahsis edilen miktar için, vergi muafiyeti tanınabilir.

Madde 5- A) 03.06.1949 tarihli ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 199 sayılı kanunla değişik 7'nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar”

B)03.06.1949 tarihli ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 199 sayılı kanunla değişik 8'nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.(**)

6. Safi kurum kazancından Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara sermayeye iştirak nisbetinde ödenecek miktarlar.

C) 03.06.1949 tarihli ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 14'üncü maddesinin 199 sayılı Kanunla değişik 6'ncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.(**)

6. Genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile köylere, kamu menfaatlerine yararlı derneklere ve Türk Kanunu Medenisine göre kurulan vakıflara makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımlar (Bir takvim yılı içinde yapılan bağış ve yardımlar toplamının, o yıla ait kurum kazancının yüzde ikisini ve her halde yirmi bin lirayı aşan kısım hasıllattan indirilemez.).

Bağış ve yardımın nakden yapılmaması halinde, bağışlanan veya yardımın konusunu teşkil eden mal veya hakkın maliyet bedeli veya mukayyet değeri, bu değer mevcut değilse Vergi Usul Kanunu hükümleri dairesinde takdir komisyonlarınca tespit edilecek değeri esas alınır(Ancak, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara 20.000 liralık hadde bakılmaksızın o yıla ait kurum kazancının yüzde beşine kadar bağış ve yardım yapılabilir.).

D)08.06.1959 tarihli ve 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'nun 4'ncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

K) Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara kuruluş için veya kurulduktan sonra tahsis olunan mallar.

E) 18.02.1963 tarihli ve 198 sayılı Emlak Alım Vergisi Kanunu'nun 3'ncü maddesinin (b) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir(Mülga:02.03.1984/2989/1 md).

b) Kamu menfaatlerine yararlı dernekler ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar.

F) 11.07.1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'na bağlı 2 sayılı tablonun V'nci bölümüne aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

19. Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıfların kuruluş muamelelerinde düzenlenen her türlü kağıtlar.

G) 17.07.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 38'ncimaddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınan vakıfların kuruluş muameleleriyle bu vakıflara yapılacak bağışlamalar harca tabi tutulmaz.

H) 17.07.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 59'ncü maddesinin (b) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

b) Kamu menfaatlerine yararlı dernekler ile Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıfların iktisap edecekleri gayrimenkullerin ve diğer aynı hakların tescilleri ve şerhi gerektiren işlemleriyle, bu dernek ve vakıflara ait tesislerin sonradan iktisap edecekleri gayrimenkullerin ve sair aynı hakların tescilleri ve şerhi gerektiren işlemleri ve bunların terkinleri.

İ) 06.07.1931 tarihli ve 1833 sayılı Arazi Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir(Mülga:20.07.1971/1446/3 md).

F) Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ait arazi ve arsalar(Vakıf senedindeki cihete tahsis edilmiş bulunmak şartıyla),

J) 14.07.1931 tarihli ve 1837 sayılı Bina Vergisi Kanunu'nun 3'ncü maddesinin 5'nci ve 8'nci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(**) Bu hüküm 22.7.1998 tarihli ve 4369 sayılı kanunla vergi kanunlarında yapılan değişikliklerle 31.12.1998 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldırılmıştır.

5. Umumi maarife ve menafii umumiyeye hadim cemiyetler ile Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ait binalar(Cemiyetlerde kazanç temini gayesi bulunmamak ve vakıflarda vakıf senedindeki cihete tahsis edilmek şartıyla).

8. Devlet veya mahalli idarelere veya menafii umumiyeye hadim veya Hükümetçe musaddak cemiyetler ile Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar tarafından menafii umumiyeye için vücuda getirilen bilumum su bentleri, su setleri, suların yükselmesine karşı manialar, kanallar, bentler, cetveller, bataklıkları kurutma veya kurak yerleri sulama tesisleri, zürraın kendi arazisi için müştereken ve münferiden yapacakları her nevi su bentleri, sulama ve kurutma tesisatı (Ticaret kastı olmamak şartıyla).

K) 13.07.1956 tarih ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 4'ncü maddesinin (E) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir(Mülga:25.10.1984/3065/61 md).

E)Kamu menfaatine yararlı derneklerle Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara makbuz karşılığında bedelsiz bağış ve yardım şeklinde verilen maddeler.

L) 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 89'ncü maddesinin 2'nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. (***)

2. Genel bütçeye dahil dairelere, katma bütçeli idarelere, il özel idareleri ile belediyelere, köylere ve kamu menfaatlerine yararlı derneklere ve Türk Kanunu Medenisi gereğince kurulan vakıflara makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımlar(Bir takvim yılı içinde yapılan bağış ve yardımların toplamı o yıla ait beyan edilecek gelirin % 5'ini aşarsa fazlası indirilmez. Bağış ve yardımın nakden yapılmaması halinde, bağışlanan veya yardımın konusunu teşkil eden mal veya hakkın mevcutsa mukayyet değeri, bu değer mevcut değilse Vergi Usul Kanunu hükümleri dairesinde takdir komisyonlarınca tespit edilecek değer esas alınır).

M) 5383 sayılı Gümrük Kanunu'nun 17'nci maddesinin 2'nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir(Mülga:19.07.1972/1615/181 md).

2. Kamu menfaatine yararlı dernekler, kamunun faydasına parasız tahsis edilmiş milli tesislere ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış vakıflara, konularına uygun olarak bağış yolu ile gelen eşya ve bu kabil vakıfların hayri mevzularına uygun bir işte kullanılmak şartı ile ithal ettikleri eşya (Bakanlar Kurulu Kararı ile).

N) 4'ncü maddeye göre verilmiş olan Bakanlar Kurulu kararına rağmen vakfın, herhangi bir sebeple tescili mümkün olmaz ise (F) ve (G) fıkralarına göre alınmayan damga vergisi ve harçlar, Amme Alacaklarının Tahsili Hakkındaki Kanuna uyularak tahsil olunur(Bkz.:1615/181 md).

Tüzük Hazırlanması

Madde 6- Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde, Vakıflar Genel Müdürlüğünce, ilgili Bakanlıkların da düşünceleri alınarak, bu Kanunun uygulanmasını düzenlemek üzere bir tüzük hazırlanır.

Vakıf Kayıtlarının Devri

Geçici Madde 4- Ekim 1926 tarihinden sonra kurulmuş vakıflara ait mahkemeler nezdindeki tescil kayıt defter ve evrakının sureti, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde Vakıflar Genel Müdürlüğüne merkezi sicile kaydı için devredilir. Ve adı geçen vakıflar hakkında da bundan böyle bu Kanun hükümleri tatbik olunur.

Yürürlük

Madde 7- Bu Kanun hükümleri yayımını müteakip yürürlüğe girer. 4'ncü ve 5'inci maddeler hükümleri ise yayımını takip eden bütçe yılı başından itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 8- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(***)Bu hüküm 22.07.1998 tarihli ve 4369 sayılı kanunla vergi kanunlarında yapılan değişikliklerle 31.12.1998 tarihi itibariyle yürürlükten kaldırılmıştır.